Metafora

Revistë letrare / nr. 2 / Prishtinë / tetor 2025

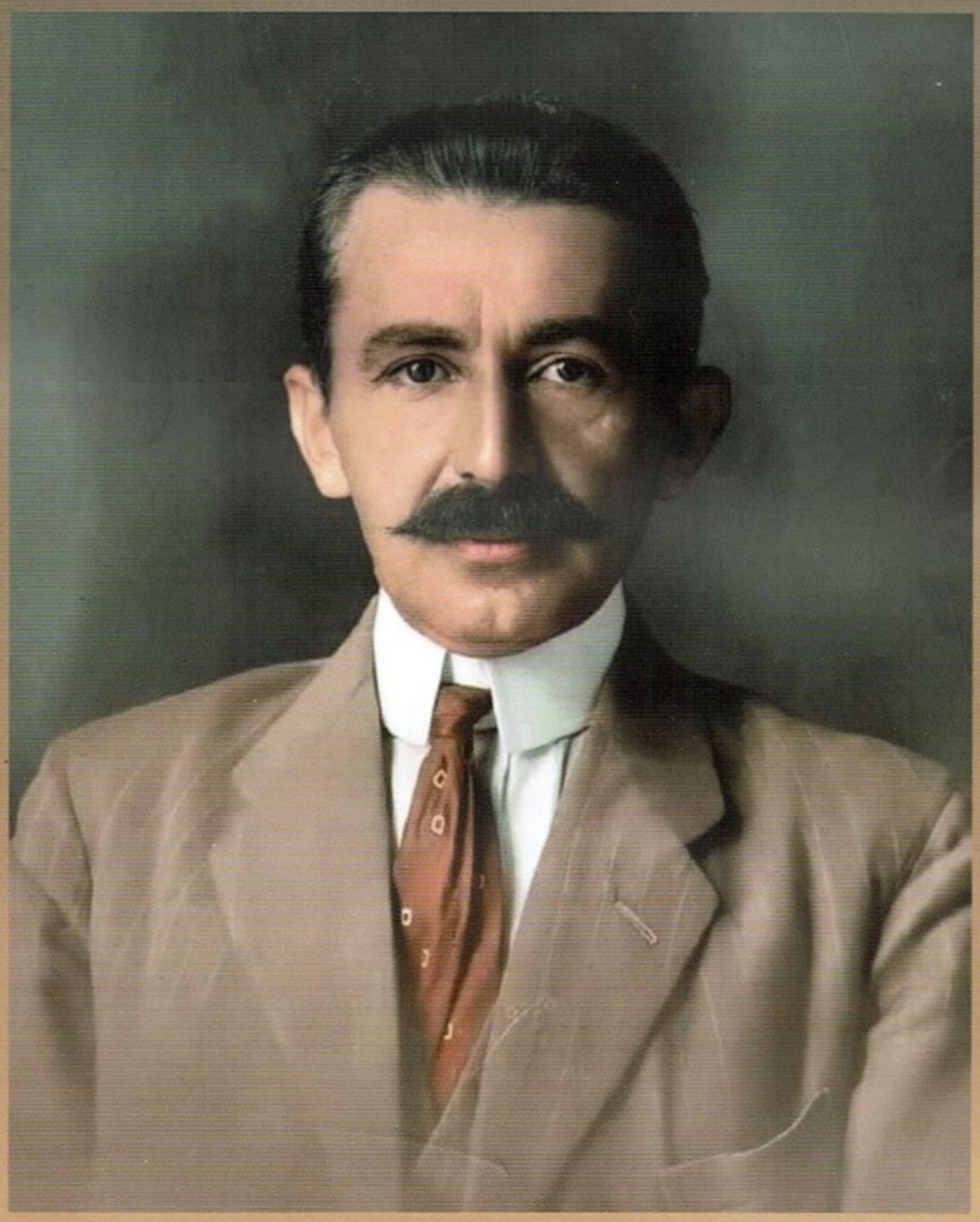

HASAN PRISHTINA

LSHK

Për librin poetik "Vetëm zemra është poet" të Rizah Sheqirit.

Poezia e Rizah Sheqirit nuk e vendos një rend të sigurt midis fjalës dhe zemrës; përkundrazi, i vë ato në një lëvizje të pafund, ku asnjëra nuk ka autoritet mbi tjetrën. Dashuria, drejtësia, fantazia, qeshja nuk shfaqen si thelbe, por si gjurmë, si prani që është njëkohësisht mungesë, si kuptime të shtyra përherë për më vonë. Poezia nuk ofron formula, por hap një lojë të pafund: hapësirën e leximit.

Libri *Vetëm zemra është poet* (suedisht: *Bara hjärtat är poet*) nis me poezinë *"Në vend të hyrjes"*. Fjala dhe zemra e zhveshin njëra-tjetrën nga monopoli, duke prodhuar një hapësirë të ndërmjetme ku asnjë shenjë nuk është përfundimtare. Në këtë lojë, çdo hyrje është dalje, çdo përfundim një fillim i ri. Poezia nuk është hyrja e botës, por vetë lëvizja e pashtershme e hyrjes dhe daljes, një gjurmë që hap gjithmonë një hapësirë tjetër leximi.

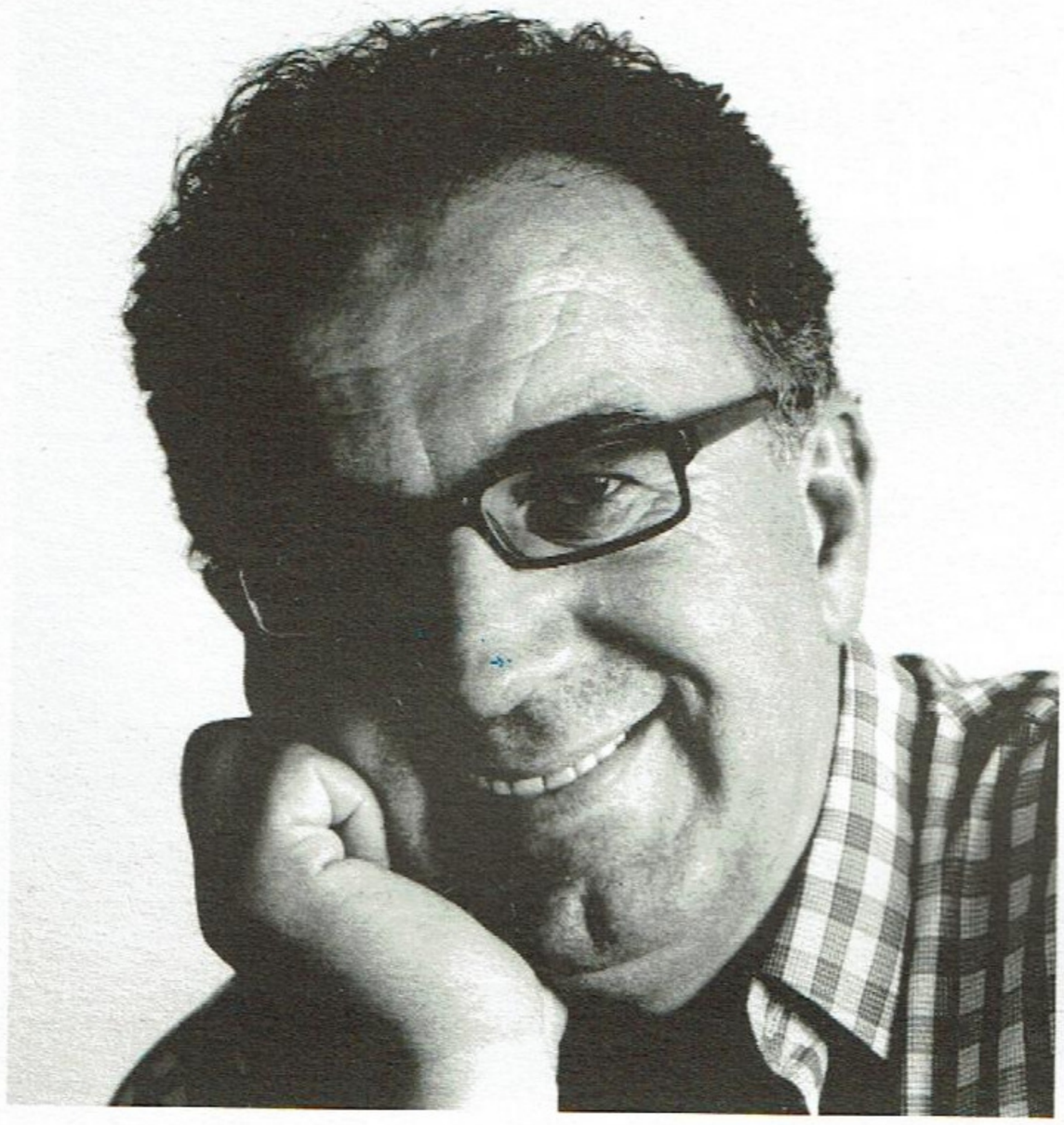

Dashuria, loja dhe drejtësia: gjurma që nuk mbyllet

Në poezinë *Për të dashuruar*, subjekti thotë: *"vetë e kam nënshkruar"*. Por nënshkrimi nuk është kurrë akt unik - ai përsëritet, kopjohet, zhbëhet. Po kështu, edhe dashuria nuk është një përvojë që zotërohet përgjithmonë, por një tekst që rishkruhet pa fund, një gjurmë që mbetet dhe një prani që zhduket në çastin e shkrimit.

Drejtësia vendoset në të njëjtën logjikë të mungesës. *"Nëpër të gjitha ligjet e kësaj bote kërkova drejtësinë / Dhe nuk e gjeta… / ajo pushonte në zemër"*. Drejtësia nuk zbulohet as në ligj, as në zemër si garanci. Ajo *"pushon"* - pra hesht, mungon, rri e fshehur. Është gjithmonë gjurmë, prani që manifestohet vetëm si mungesë.

Dashuria, loja dhe drejtësia nuk janë tema të ndara, por tri mënyra të njëjtës gjurmë: shkrimit që nuk zotërohet, kuptimit që nuk përmbyllet, pranisë që vjen vetëm si mungesë. Poezia nuk jep një ligj, por na lë në hapësirën e lojës ku çdo kuptim është gjithnjë i vonuar.

Në këtë hapësirë hyn edhe qeshja. *"Dashuria lind jetën"*, por njëkohësisht *"bota është e marrë"*. Kjo kontradiktë nuk prodhon harmoni, por hapësirën e fjalës *"megjithatë"*: një fjalë e vogël që refuzon mbylljen, duke e lënë tekstin në lëvizje.

E njëjta lojë zhvendosjeje ndodh me zemrën. *"Nëse do të dish kush je… dëgjoje zemrën"*. Por zemra nuk është libër i shkruar. Ajo është murmurim, kod i padeshifrueshëm, një tekst i palexueshëm që kërkon të lexohet. Të dëgjosh zemrën nuk është të njohësh një të vërtetë të vetme, por të pranosh një gjuhë që kurrë nuk përkthehet plotësisht.

Kjo logjikë shtrihet edhe përtej vdekjes. Vargu *"jetuar / e jetuar / përtej vdekjes"* nuk shënon një besim të qetë në amshim, por një hapësirë përsëritjeje. Jeta zgjatet jo si garanci, por si shkrim që nuk mbaron kurrë.

Poezia si lojë e mungesës dhe plagë e dyshimit

Në *Dashuria jonë*, vargu *"Rregullat e saj i shkruajmë unë e ti"* shpall një autonomi që menjëherë e zhyt dashurinë në lojë të hapur. Rregullat e reja janë gjithmonë përsëritje e atyre të shkuarave; dashuria është unike vetëm për aq sa pranon të jetë e përsëritur.

Në *Koha palos dhe shpalos kujtime*, kujtesa shfaqet si palosje: ajo nuk është arkiv i plotë, por fshehje që shtyhet për të ardhmen. Kujtimi nuk kthehet kurrë i tëri, por gjithmonë i cunguar, i vonuar. Kujtesa është një lojë që nuk mbyllet kurrë. Po kështu, edhe gjuha zhvendoset nga fjala te heshtja, te syri, te gjesti. Por kjo *"gjuhë e zemrës"* nuk është gjuhë e plotë - ajo mbetet gjithmonë tekst i papërkthyeshëm. Dashuria nuk flet, ajo vetëm shfaqet, dhe shfaqja është gjithmonë e paqartë. Por dashuria shfaqet edhe si plagë që nuk shërohet. Te vargu *"Nuk dua të më ndahet dhembja"*, dhimbja nuk është negativitet, por dëshmi e vetme e pranisë. Mungesa bëhet kusht i dashurisë, plagë që nuk duhet mbyllur.

Edhe *"uni"* destabilizohet. Në *Uni dhe Unë unë*, identiteti nuk shfaqet si qendër, por si përsëritje që e tret vetveten. Sa më shumë përsëritet *"unë"*, aq më i brishtë bëhet kuptimi i tij. Ky destabilizim kulmon në poezinë *Ah!*: *"Gjithçka është aq e rreme / … / sa kisha dashur të vdes / sikur të mos dyshoja / se edhe vdekja është e rreme."*

Logjika e mungesës shfaqet edhe te poezia *Lulezemra*: mes akullit të shuar, lulja mbillet brenda zemrës. Por ajo nuk është thjesht natyrë që shpërthen vetvetiu; është akt, tekst, gjurmë. Poeti e mbjell dhe e ujit, dhe vetëm

falë këtij gjesti të përsëritur, lulja mbijeton. Dashuria si lule nuk është një dhuratë, por rizgjim i përhershëm nga akti i përkujdesjes.

E njëjta lojë me shenjën shfaqet edhe te vargjet: *"Bota ime është superfuqi / Prodhon armën më të fuqishme… dashurinë"*. Diskursi i dhunës nuk anulohet, por përmbyset nga brenda: dashuria kapet gjithmonë nga struktura që e kundërshton.

Në poezinë *Dashuria në botën time*, lexojmë: *"Dashuria është zoti im më i madh."* Ky Zot nuk është transcendencë e largët, por hyjni intime, që nuk qëndron jashtë botës, por lind nga brendësia e saj. Ai ekziston vetëm përmes gjuhës që e shpall. Dashuria shenjtërohet jo si realitet i përhershëm, por si emërim që e mundëson shenjtërinë përkohësisht.

Kjo është ajo që mund të quhet një teologji negative: e shenjtë është vetëm ajo që fjalëzohet, dhe fjalëzimi është gjithmonë i paqëndrueshëm, i hapur ndaj lëvizjes dhe mohimit. Hyjnia e dashurisë nuk është qenësi e fiksuar, por emër që vjen e ikën, prani që mbijeton vetëm në aktin e të thënit.

Në universin poetik të Sheqirit, dashuria është njëkohësisht pohim dhe mohim, natyrë dhe kulturë, armë dhe kundërshtim i saj, hyjni dhe emër që vetëgjenerohet. Poezia nuk ofron një të vërtetë të mbyllur, por hap një hapësirë loje, ku çdo pohim e përgjon hija e vet dhe çdo shenjë mbijeton vetëm falë mungesës që e mban hapur.

Poezia e Rizah Sheqirit nuk e paraqet dashurinë si një thelb të qëndrueshëm, por si një shenjë që gjithmonë i ikën vetvetes. Fjala e tij nuk synon ta mbyllë kuptimin; ajo e hap, e zhvendos, e shtyn, duke i dhënë lexuesit përvojën e asaj që Derrida e quan *"prani që është mungesë, e tashme që është gjithmonë edhe e ardhshme."*

Në *Libër që e shkruan vetëm ti*, dashuria bëhet libër i zemrës, por ky libër nuk mbyllet kurrë. Vetëm tjetri mund ta shkruajë dhe ta lexojë; zemra bëhet tekst i hapur, gjithmonë i risemantizuar. Në *Testament* dhe *Dashuro!*, fjala kthehet në etikë: dashuria bëhet vula e fundit, por edhe gjurmë që mbetet përtej poetit. Nuk ka trashëgimi më të madhe se dashuria; kjo trashëgimi nuk është objekt, por tekst që vazhdon të shkruhet nga ata që vijnë.

Poezia e fundit, *Vetëm zemra është poet* hapet me lojën mes dëshirës dhe shkrimit: *"Desha të shkruaj / Dhe shkrova / Por / Kurrë nuk e shkrova / Atë veprën e madhe."* Çdo shkrim është vetëm gjurmë, afrim drejt një të papërfundueshme që mbetet e largët.

Vargjet vazhdojnë: *"Atë që dua / Atë që ndjej në zemër / S'mund ta them me fjalë."* Ky tension mes gjuhës dhe përvojës tregon kufijtë e fjalës: dashuria dhe ndjenja mbeten përtej saj. Kulmi vjen te vargu i fundit: *"Atë mund ta thotë vetëm ZEMRA."* Zemra nuk është vetëm organ biologjik, por shenjë e një shkrimi të brendshëm, një libri që nuk është libër.

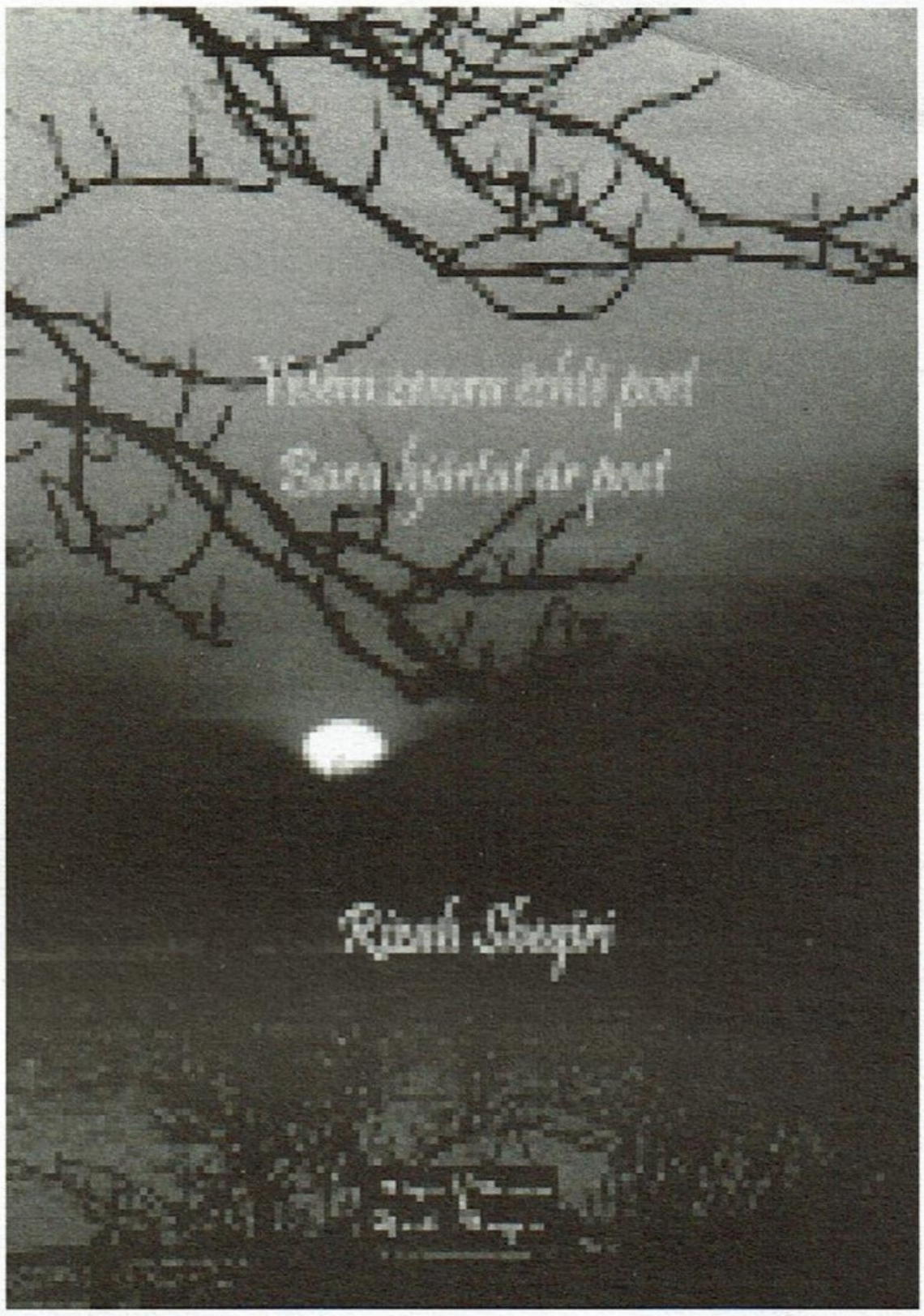

Një libër që nuk mbaron

Libri nis me një hyrje që mohon veten - *"fjala përshëndetet si e bukur, por menjëherë mohohet si e tillë"* -dhe përfundon me vargun që zhduk mundësinë e fjalës: *"S'mund ta them me fjalë / Atë mund ta thotë vetëm ZEMRA."*

Ky është qarku i përmbledhjes: fjala shpallet dhe mohohet, ndërsa zemra bëhet vendi ku poezia kalon përtej vetes. Zemra nuk është vetëm figurë poetike, por tekst i hapur, që i përket po aq lexuesit sa autorit. Libri nuk mbyllet, por mbetet në pritje të një leximi të ri, të një zemre tjetër që do të flasë aty ku fjala s'mund të flasë më.

Në këtë kuptim, *Vetëm zemra është poet* është metapoezi: dëshmi e pamundësisë dhe domosdoshmërisë së artit. Poezia është gjithmonë një *por*, një hapësirë ndërmjet fjalës dhe heshtjes, dëshirës dhe pamundësisë. Aty ku fjala dështon, mbetet gjurma - zemra.

Ndoshta kjo është *"vepra e madhe"* që poeti thotë se nuk e ka shkruar kurrë: një poezi që nuk mbyllet në libër, por vazhdon të jetojë në zemrën e lexuesit, aty ku fjala pushon dhe pikërisht për këtë arsye arrin të thotë gjithçka.

Sevdail ZEJNULLAHU